



عمد

عمد، انجام دادن یا ترک عملی از روی اختیار و قصد، و در مقابل سهو می‌باشد.

فهرست مندرجات

- ۱ - معنای عمد
- ۲ - احکام فقهی
- ۳ - حکم تکلیفی
- ۴ - آثار ترک و فعل عمد
 - ۴.۱ - بطلان عمل
 - ۴.۲ - ثبوت کفّاره
 - ۴.۳ - حدّ و تعزیر
 - ۴.۴ - قصاص
- ۵ - پانویس
- ۶ - منبع

معنای عمد

عمد در لغت به معنای قصد آمده است؛
[۱] لسان العرب، واژه «عمد».
لیکن در کلمات فقها مقابل سهو و در باب جنایات در برابر خطا به کار رفته است.

احکام فقهی

عمد منافاتی با اضطرار، اکراه و جهل ندارد؛ زیرا در موارد اکراه، اضطرار و جهل نیز اراده و قصد وجود دارد. از احکام مرتبط با عنوان یاد شده در ابواب مختلف فقه؛ اعم از عبادات و معاملات به معنای اعم سخن گفته‌اند.

حکم تکلیفی

ترک واجبات یا ارتکاب محرمات از روی عمد، در صورتی که مضطر، مُکَرَّه و یا جاهل قاصر نباشد، حرام است.

آثار ترک و فعل عمد

بر فعل یا ترک عمدی عبادات و غیر عبادات آثاری مترتب است، از جمله:

← بطلان عمل

اخلال عمدی به اجزا و شرایط نماز موجب بطلان آن می‌شود، چنان که ارتکاب عمدی مبطلات روزه، بطلان آن را در پی دارد. همچنین ترک عمدی ارکان حج و عمره همچون طواف و سعی موجب بطلان حج و عمره می‌گردد.

← ثبوت کفّاره

ارتکاب برخی محرمات از روی عمد، موجب ثبوت کفّاره است، مانند افطار عمدی روزه، ماه رمضان بدون عذر و یا ارتکاب برخی محرمات احرام.

← حدّ و تعزیر

ارتکاب عمدی محرمات در غیر موارد عذر، موجب ثبوت کیفر است. کیفر دو گونه است: یا مقدار آن نامشخص و بسته به نظر حاکم شرع است و یا مشخص می‌باشد. قسم نخست، تعزیر و قسم دوم حد نامیده می‌شود.

← قصاص

در جنایات عمدی مقابل جنایات خطایی قصاص ثابت است؛ خواه جنایت، کشتن دیگری باشد و یا آسیب رساندن به اعضا و منافع او. البته در کودک و دیوانه، عمد آنان خطا به شمار رفته و حکم خطا بر آن جاری می‌شود.

[۲] جواهر الکلام، ج ۴۲، ص ۱۲.
[۳] جواهر الکلام، ج ۴۲، ص ۱۷۷.

پانویس

- ↑ لسان العرب، واژه «عمد».
- ↑ جواهر الکلام، ج۴۲، ص۱۲.
- ↑ جواهر الکلام، ج۴۲، ص۱۷۷.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم‌السلام، ج۵، ص۴۷۰، برگرفته از مقاله «عمد».